

DÉMANTY NOCI

Jan Němec • Československo 1964 • psychologické drama

Anotace

Celovečerní debut režiséra Jana Němce *Démanty noci* zobrazuje útěk dvou mladíků z transportu smrti. Film naturalisticky zachycuje stavy únavy, úzkosti, hladu a ohrožení. Obrazy psychicky i fyzicky vyčerpaných chlapců jsou prokládány retrospektivami, sny a halucinacemi, které zprostředkovávají subjektivní vnímání obou protagonistů. Styl tohoto formálně i obsahově provokativního díla sám Němec charakterizoval jako „snový realismus“. Tomu odpovídá nejen vizuální kompozice, ale i minimum dialogů a ticho jako výrazový prvek.

Kontext

Volná adaptace povídky *Tma nemá stín* spisovatele Arnošta Lustiga stála na počátku kariéry tehdy osmadvacetiletého Jana Němce (1936-2016), jednoho z nejoriginálnějších českých filmařů šedesátých let. Když ale v srpnu 1968 zaznamenal v Praze první hodiny okupace a záběry propašoval na Západ, byla mu v sedmdesátých letech znemožněna jakákoliv další činnost ve filmu. Proto se uchýlil do exilu a do vlasti se vrátil opět až po roce 1989. I s nástupem digitální éry se jeho tvorba opět vyznačovala originalitou a vyhraněným stylem.

OTÁZKY

1. Zkuste porovnat film *Démanty noci* s jeho literární předlohou „Tma nemá stín“. Co režisér filmu změnil a kde je naopak film věrný původní povídce? Z jakého důvodu je podle vás potřeba ve filmových adaptacích provádět změny oproti předloze?

2. Podívejte se na vybranou ukázkou a pokuste se v textu povídky najít pasáž, která byla předlohou pro tuto část filmu.

3. Podle čeho poznáte, že se film odehrává za druhé světové války?

4. Chování postav ve filmu *Démanty noci* je ovlivněno dějinnými událostmi. Uveďte konkrétní scény, v nichž je to nejvíce patrné. Znáte nějaký další film, ve kterém mají velké dějiny zásadní dopad na život protagonistů?

5. Co je to flashback a jak je využit ve filmu *Démanty noci*?

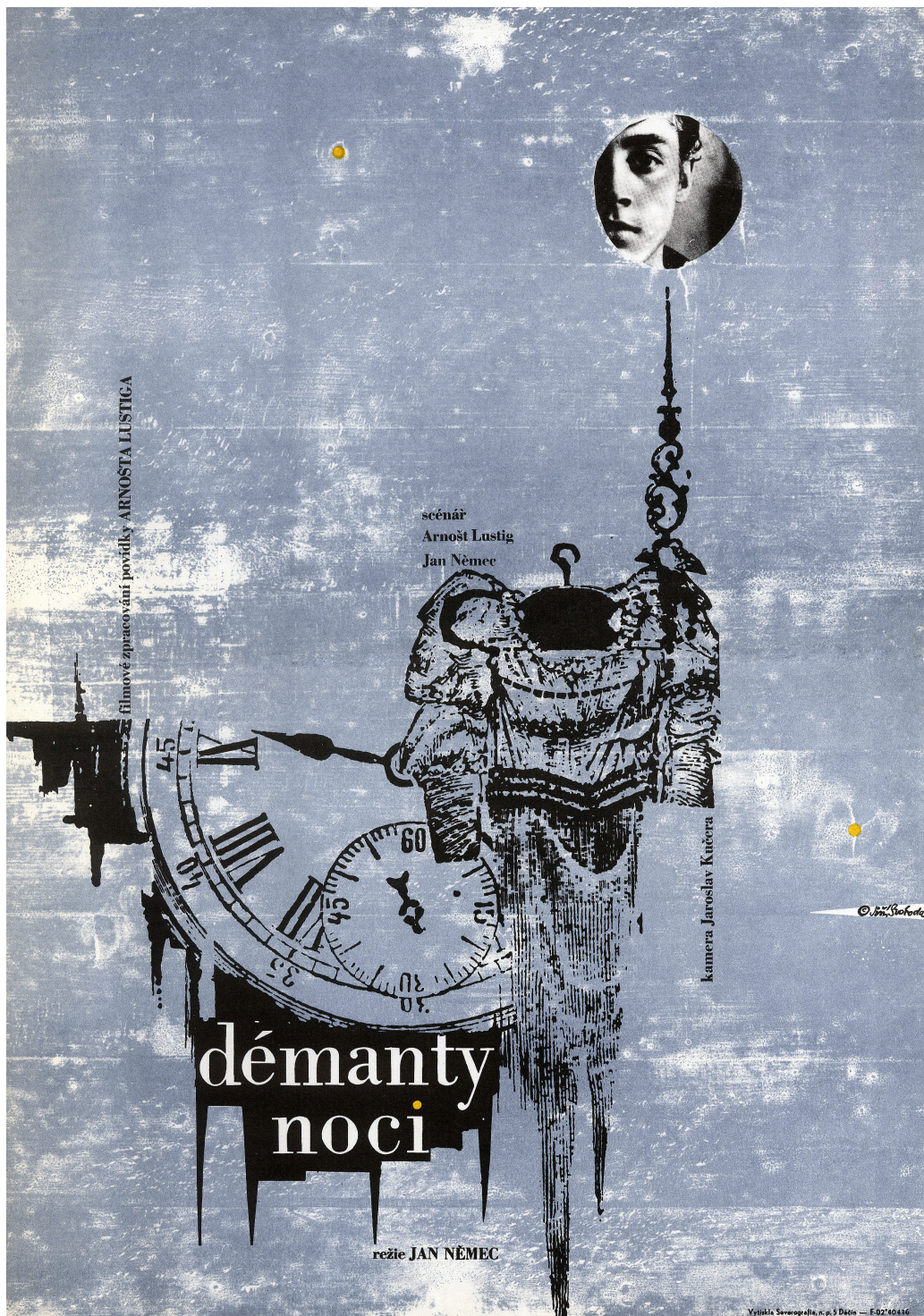
6. Podívejte se na vybranou ukázkou. V bodech sepište syžet a poté ve větách převyprávějte fabuli. Zkuste fabuli převést do vlastního syžetu, který znázorníte obrázkovým scénářem.

7. Co je charakteristické pro surrealismus? Jaké znáte představitele tohoto směru v české a evropské kultuře? Které motivy z filmu *Démanty noci* mohou na surrealismus odkazovat?

8. Podívejte se na obrázek na titulní straně pracovního listu. Co na něm podle vás symbolizují mravenci?

ÚKOLY

1. Dobový plakát Jiřího Svobody ke snímku *Démanty noci* se stejně jako celý film inspiroval surrealismem. Dokázali byste pojmenovat v čem konkrétně? Poté zkuste navrhnout vlastní verzi filmového plakátu.

2. Jak ovlivnila druhá světová válka a období protektorátu Čechy a Morava vaši obec, město nebo region? Znáte místa, na kterých lze i dnes najít viditelné stopy válečných událostí? Kde se ve vašem okolí nacházejí pomníky válečných událostí? Znáte osudy své vlastní rodiny v době druhé světové války? Připravte ve skupinách tematické prezentace, které by zajímavým způsobem doplnily souvislosti filmu *Démanty noci*.

3. → doporučená ukázka 00:57:25–01:03:52

Zhlédněte vybranou ukázkou z filmu. Jejím obsahu přibližně odpovídá tento úryvek ze závěru literární předlohy. Dosáhl režisér podobného účinku jako autor předlohy? V čem spatřujete hlavní podobnosti a naopak největší rozdíly mezi literární ukázkou a její filmovou adaptací? Byla ve filmu přesně dodržena charakteristika postav a jejich jednání? Jakým způsobem vyjádřil režisér beze slov obavu hlavních hrdinů, že budou na odchodu od starosty zastřeleni?

„Jděte ke dveřím,“ dodal starosta.

A pak, ještě drsněji: „Tu hůl si vezte s sebou. Rychle!“

A nakonec, když už odlétli havrani, kteří seděli do této chvíle v mandlových zracích ženy, ozval se starosta pokleslejším hlasem: „Ven a koukejte mazat od baráku!“

Hodiny ještě zněly tím pěkným dunivým basem.

Ta ženská se zase rozpačitě usmála. Nejdříve si myslel, že se za ně přimlouvala; ale teď ho napadlo, že v tom pošklebku je naopak jistota toho, že to udělají hned.

Bylo to sedm úderů a teď již pouze ticho.

Dotkl se kliky, stiskl ji. Pak vzal hůl a podal ji svému kamarádovi. Nato ho vzal pod paží a vyvlekl ho po schodech na cestu z písku a kamení před neosvětlený dům. Už nemohl mluvit. Čekal, až se to dostaví. Snad bude ten první dřív na řadě, nerad by ho pouštěl jen tak, i když by za to teď nemohl.

Belhal se s ním a očekával bez nejmenšího napětí, do koho z nich to vlétne dříve. Už tu přece měl být ten suchý třesk, snad dvojí najednou, tam odtud, kde byly ty schůdky starostova domu. Udělá to asi před ní. Snad mu to chtěla vymluvit. Ale možná, že ne.

Stále to ještě nepřicházelo.

Už ztratil pojem času. Nevracelo se k němu nic z toho, co bylo. Vězelo tu pouze něco, co mohlo být, do čeho vniknou ty dvě střely a co pak nebude.

Už byli snad dvacet kroků od baráku. Nevěděl to. Sevřel jen rameno Danyho pevněji, jak nejvíc mohl. Také on již neměl čepici; oba byli teď prostovlasí a z jednoho do druhého se přelévala vlna jejich svrchované odevzdanosti, že před nimi přece jen zůstává to úžasné, k čemu krácejí.

Ani nyní se však ještě nic neozvalo.

Přišlo to teprve potom, v zářivé hvězdné výši nad jejich hlavami, kdy právě mizeli hluboko ve tmě, kde již nestál cihlový dům a kde byl les ohromně hustý. Vnořili se do noci jako její dvojité štíhlý stín.

A ticho neumlkalo.